

Sag C-904/19**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

10. december 2019

Forelæggende ret:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Polen)

Afgørelse af:

25. november 2019

Sagsøger:

E. Sp. z o.o.

Sagsøgt:

K.S.

Hovedsagens genstand

- 1 Hovedsagens genstand vedrører tilbagebetaling af forbrugerlån. Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at sagsøgte tilpligtes at betale 835,05 PLN med lovbestemte morarenter fra datoen for sagsanlægget til betalingsdatoen.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Den forelæggende ret ønsker nærmere bestemt oplyst:

– for det første, hvorvidt det er tilladeligt at afsige en udeblivelsesdom i en sag vedrørende tilbagebetaling af forbrugerlån, hvor det lægges til grund, at sagsøgerens fremstilling af de faktiske omstændigheder er korrekt, når låneaftalen ikke er vedlagt stævningen og sagsøgte er forblevet fuldstændig inaktiv.

– for det andet, hvorvidt det er tilladeligt at afsige en udeblivelsesdom i en sag vedrørende tilbagebetaling af forbrugerlån, hvor det lægges til grund, at sagsøgerens fremstilling af de faktiske omstændigheder er korrekt, uden at låneaftalen undersøges, når den sagsøgte er forblevet fuldstændig inaktiv.

Præjudicielle spørgsmål

1. Skal artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler [...] og betragtningerne til dette direktiv [den 20. og 24. betragtning, hvorefter:] kontrakterne skal være formuleret på en klar og forståelig måde, forbrugeren skal have en reel mulighed for at gøre sig bekendt med alle vilkårene, i tvivlstilfælde gælder den fortolkning, der er mest fordelagtig for forbrugeren, [og] medlemsstaternes retsmyndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbrugeraftaler til ophør, som omhandlet i artikel 10, stk. 1 og 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF [...] og 31. betragtning til dette direktiv, fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for, at artikel 339, stk. 2, i den polske lov om civilproces (herefter k.p.c.) fortolkes således, at denne [polske] bestemmelse giver mulighed for, at der afsiges udeblivelsesdom i en sag [...] vedrørende tilbagebetaling af forbrugerlån [...], også hvor sagsøgeren ikke har fremlagt [...] forbrugerlånsaftalen [...], og der derfor ikke har fundet nogen undersøgelse af aftalen sted med henblik på at fastslå eventuelle urimelige vilkår indeholdt i denne aftale, hvor ingen kontrol er blevet foretaget af, om aftalen indeholder alle de elementer, der er påkrævet i henhold til lovgivningen, og hvor [den polske bestemmelse] samtidig kræver, at sagsøgerens fremstilling af de faktiske omstændigheder lægges til grund, uden at der foretages nogen analyse af, om der foreligger »rimelig tvivl« som omhandlet i denne [EU-]bestemmelse? Er det, set i lyset af Domstolens dom af 1. oktober 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, præmis 62), af 10. september 2014, Kušionova [org. s. 1] (C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 56), og af 6. oktober 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, præmis 47) også muligt at fortolke artikel 339, stk. 2, k.p.c., således, at der kan afsiges udeblivelsesdom i en sag [vedrørende forbrugerlån][...], hvor sagsøgeren har undladt at vedlægge stævningen den pågældende aftale, og der derfor ikke har fundet nogen undersøgelse af aftalen sted med henblik på at fastslå eventuelle urimelige vilkår indeholdt i deri, og hvor der heller ikke er foretaget nogen kontrol af, om aftalen indeholder alle de oplysninger, der er påkrævet i henhold til lovgivningen, idet det alene er sagsøgerens fremstilling af de faktiske omstændigheder, der lægges til grund?
2. Skal artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler [...] og betragtningerne til dette direktiv [den 20. og 24. betragtning, hvorefter:] kontrakterne skal være formuleret på en klar og forståelig måde, forbrugeren skal have en reel mulighed for at gøre sig bekendt med alle vilkårene, i tvivlstilfælde gælder den fortolkning, der er mest fordelagtig for

forbrugeren, [og] medlemsstaternes retsmyndigheder og administrative organer skal råde over tilstrækkelige og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige vilkår i forbruger aftaler til ophør, som omhandlet i artikel 10, stk. 1 og 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbruger kreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF [...] og 31. betragtning til dette direktiv, fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for, at bestemmelsen i artikel 339, stk. 2, k.p.c. fortolkes således, at denne bestemmelse forhindrer en national ret i at undersøge en aftale [...] vedrørende forbrugerlån, som sagsøgeren har vedlagt [...], med henblik på at fastslå, om aftalen indeholder potentielt urimelige vilkår, og i at undersøge om aftalen indeholder alle de oplysninger, der er påkrævet i henhold til lovgivningen, og samtidig kræver, at alene sagsøgerens fremstilling af de faktiske omstændigheder skal lægges til grund ved afsigelsen af en udeblivelsesdom, uden nogen analyse af beviserne med henblik på at fastslå, om der foreligger rimelig tvivl som omhandlet i den bestemmelse? Er det, set i lyset af Domstolens dom af 1. oktober 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, præmis 62), af 10. september 2014, Kušionova (C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 56), af 6. oktober 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, præmis 47) også muligt at fortolke artikel 339, stk. 2, k.p.c., således, at der kan afsiges udeblivelsesdom i en sag [vedrørende forbrugerlån][...] uden nogen undersøgelse af den aftale, sagsøgeren har fremlagt og vedlagt stævningen med henblik på at fastslå eventuelle urimelige vilkår indeholdt i den, og hvor der heller ikke er foretaget nogen kontrol af, om aftalen indeholder alle de oplysninger, der er påkrævet i henhold til lovgivningen, idet det alene er sagsøgerens fremstilling af de faktiske omstændigheder, der lægges til grund?

Anførte EU-retlige forskrifter

1. Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbruger aftaler.: 20. og 24. betragtning til direktivet og direktivets artikel 7, stk. 1.
2. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23.4.2008 om forbruger kreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF: 31. betragtning til direktivet og direktivets artikel 10, stk. 1 og 2.

Anførte nationale forskrifter

1. Kodeks Postępowania Cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (civilprocesloven af 17. november 1964, herefter »k.p.c.«): Artikel 139, stk. 1, artikel 333, stk. 1, nr. 3, artikel 339, stk. 1 og 2, artikel 343,

artikel 344, stk. 1–3, artikel 346, stk. 1, artikel 346, stk. 1¹, artikel 346, stk. 2, og artikel 348.

K.p.c.'s artikel 339, stk. 1, har følgende ordlyd: »Såfremt sagsøgte ikke giver møde i retsmødet eller trods fremmøde ikke udtaler sig i sagen, afsiger retten udeblivelsesdom«.

K.p.c.'s artikel 339, stk. 2, bestemmer: »I så fald lægges sagsøgers sagsfremstilling i stævningen eller i de processkrifter, som er blevet tilstillet sagsøgte forud for retsmødet, til grund, medmindre den vækker begrundet tvivl eller tjener til at omgå loven«.

2. Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r.: (lov om sagsomkostninger i civile sager af 28. juli 2005): artikel 3, stk. 2, punkt 4, artikel 13, stk. 1, artikel 19, stk. 1, og artikel 28.

Kort redegørelse for de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

- 2 Påstanden i stævningen vedrører en forbrugerlånsaftale indgået den 10. juni 2015 for 400 PLN for en periode på 30 dage.
- 3 I henhold til aftalen havde långiver ret til at opkræve omkostninger ved betalingspåmindelser og et »endeligt strafbeløb« fra låntager, hvis lånet og administrationsomkostningerne ikke var betalt den 10. juli 2015. Anmodning om betaling af det endelige strafbeløb blev sendt til sagsøgte i form af en e-mail sendt til den e-mail adresse, han havde angivet, og i papirform den 10. august 2015. Långiveren sendte sagsøgte tre betalingspåmindelser og et dokument med betegnelsen »endeligt strafbeløb«, som i henhold til aftalen medførte, at sagsøgte blev pålagt yderligere administrative omkostninger på 200 PLN.
- 4 Den 3. august 2017 blev en aftale om salg af sagsøgtes gæld til långiveren indgået, hvorunder sagsøgeren erhvervede kravet mod sagsøgte. Sagsøgte blev givet meddelelse om ændringen af kreditor ved en skrivelse sendt til hans adresse den 9. august 2017. Denne meddelelse, som samtidig indeholdt en anmodning om betaling af gælden, forblev ubesvaret. Endvidere sendte sagsøgeren den 18. december 2017 en endelig anmodning om betaling til sagsøgte, som heller ikke blev besvaret.
- 5 Sagsøgte har ikke taget stilling til sagen. Den pakke, der blev sendt til ham indeholdende stævningen, en skrivelse fra sagsøgeren dateret den 21. september 2018 og meddelelse om datoen for retsmødet, blev ikke fysisk afhentet af ham. Denne pakke blev anset for faktisk at være forkyndt, efter at den to gange var blevet meddelt i henhold til artikel 139, stk. 1, k.p.c.

Kort redegørelse for begrundelsen for forelæggelsen

- 6 Den forelæggende ret nærer tvivl om, hvorvidt k.p.c.'s artikel 339, stk. 2, fortolket således som den fortolkes i hovedparten af polsk retsvidenskabelig litteratur og retspraksis, dvs. således at bestemmelsen ikke tillader en undersøgelse af en forbrugerlånsaftale, er forenelig med de ovennævnte bestemmelser i direktiv 93/13 og direktiv 2008/48.
- 7 Den polske lovgiver antog, at en udeblivelsesdom kan afsiges alene som følge af sagsøgtens manglende handling (undladelse af at være til stede og deltage i retsmødet) og alene på grundlag af én, aktiv parts fremstilling af de faktiske omstændigheder, dvs. sagsøgers, uden nogen undersøgelse af beviserne.
- 8 De antagelser, der ligger til grund for procedurerne og afsigelsen af udeblivelsesdomme, betyder, at dette instrument for så vidt angår dets struktur indeholder elementer, som også er kendetegnende for betalingspåkravsprocedurer og sager om betalingsordrer. Det væsentligste kendetegn er, at en udeblivelsesdom afsiges på grundlag af en enkelt parts fremstilling af de faktiske omstændigheder, nemlig sagsøgerens. I udeblivelsesdomme godtgøres disse omstændigheder principielt ikke ved bevisoptagelse, i betalingspåkravsprocedurer godtgøres de kun på grundlag af beviser i form af strengt fastsatte dokumenter, og i sager om betalingsordrer godtgøres bevisernes rigtighed slet ikke. Mens den ensidige karakter af det faktiske grundlag for afgørelse i udeblivelsesdomme er et resultat af sagsøgtens manglende handling, følger dette i betalingspåkravsprocedurer og sager om betalingsordrer af en a priori formodning om, at begge procedurer før udstedelsen af et betalingspåkrav er ex parte procedurer.
- 9 På den anden side er udeblivelsesdomme, ligesom sager om betalingsordrer – hvor de i loven fastsatte betingelser er opfyldte – obligatoriske i deres karakter, mens betalingspåkravsprocedurer er fakultative. Afsigelsen af en udeblivelsesdom er ikke betinget af, at parterne har nedlagt påstand i så henseende. Når der foreligger et grundlag som det i bestemmelsen fastsatte, skal retten ex officio afsige en dom, og udeblivelsesdommens karakter af denne følger af lovgivningen og ligger uden for rettens skøn.
- 10 Derfor gælder det, at hvis sagsøgte forbliver passiv – efter at være blevet forkyndt en kopi af stævningen og muligvis andre processkrifter, eller efter at have medgivet, at stævningen eller andre processkrifter faktisk er blevet forkyndt i henhold til k.p.c.'s artikel 139, stk. 1, (efter meddelelse af pakken to gange og den manglende modtagelse deraf fra adressaten) – skal den nationale ret afsige udeblivelsesdom.
- 11 Ifølge et af de synspunkter vedrørende fortolkningen af k.p.c.'s artikel 339, stk. 2, som genfindes i polsk retsvidenskabelig litteratur og i retspraksis, skal den nationale ret udstede et betalingspåbud, selv hvis sagsøgerne ikke har vedlagt stævningen nogen beviser, og retten skal principielt acceptere sagsøgerens fremstilling af de faktiske omstændigheder.

- 12 Deroverfor står et andet synspunkt vedrørende fortolkningen af k.p.c.'s artikel 339, stk. 2, hvorefter den nationale ret ikke, selv når stævningen er vedlagt dokumenter og en inaktiv sagsøgt ikke har fremlagt nogen beviser, ved afsigelsen af en udeblivelsesdom kan henholde sig til disse dokumenter, fordi retten alene undersøger sagsøgerens påstand (og ikke beviserne) og principielt accepterer, at sagsøgerens sagsfremstilling er korrekt.
- 13 K.p.c.'s artikel 339, stk. 2, foreskriver visse undtagelser. Sagsøgerens sagsfremstilling i stævningen eller i andre processkrifter, som er blevet forkyndt for sagsøgte, kan ikke lægges til grund, når 1) de faktiske omstændigheder giver anledning til rimelig tvivl, eller 2) anses for at have til hensigt at omgå loven.
- 14 Det fremgår ikke desto mindre, at det herskende synspunkt vedrørende fortolkningen af denne bestemmelse forudsætter en antagelse om, at referencepunktet for bedømmelsen af, hvorvidt de ovennævnte betingelser er opfyldte, er stævningens indhold eller indholdet af andre processkrifter, der er blevet forkyndt for sagsøgte før retsmødet. Der er ikke noget grundlag for, at retten eventuelt lægger beviser til grund, som var vedlagt stævningen eller andre processkrifter, der er blevet forkyndt for sagsøgte før retsmødet. Indholdet af sagsøgerens fremstilling af de faktiske omstændigheder giver anledning til rimelig tvivl, hvis det er selvmodsigende eller usammenhængende eller gensidigt udelukkende, eller i sig selv er utroværdigt eller strider mod almindeligt kendte faktiske omstændigheder (k.p.c.'s artikel 228, stk. 1 eller mod faktiske omstændigheder, som retten er bekendt med i sin egenskab af myndighed (k.p.c.'s artikel 228, stk. 2)). Fremstillinger af de faktiske omstændigheder, som har til hensigt at omgå loven, forekommer, hvor målsætningen er, at dommen skal have en sådan omgåelse til følge, for eksempel ved nedlæggelse af en påstand om et højere end gennemsnitligt beløb eller bidrag, således at sagsøger opnår en begunstiget stilling ved fordelingen af et beløb, der hidrører fra tvangsfuldbyrdelsen af sagsøgtes ejendom.
- 15 Efter den nationale [forelæggende] rets opfattelse kan denne fortolkning af k.p.c.'s artikel 339, stk. 2, hindre, at de målsætninger, der forfølges med de ovennævnte direktiver, opnås, idet denne fortolkning i det væsentlige – når sagsøgte forbliver inaktiv – hindrer retten i at undersøge, om forbrugerlåneaftalen indeholder alle de påkrævede oplysninger, og om den indeholder urimelige vilkår, som bør anses for ikke at binde forbrugeren.
- 16 Den nationale ret har ikke fundet retspraksis fra Domstolen, som direkte omhandler foreneligheden af udeblivelsesprocedurer i en medlemsstat med forbrugerbeskyttelsesdirektiverne. Domstolen har imidlertid ved flere lejligheder udtalt sig om betalingspåkravsprocedurer, som har visse ligheder med udeblivelsesprocedurer.
- 17 Dette gælder særlig Domstolens dom af 13. september 2018, C-176/17, i sagen Profi Credit Polska S.A. og generaladvokatens forslag til afgørelse i den sag, samt Domstolens dom af 14. juni 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10,

EU:C:2012:349), af 18. februar 2016, Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98), og af 21. juni 2016, Aktiv Kapital Portfolio (C-122/14, EU:C:2016:486), som nævnes deri.

- 18 Den nationale ret har særlig gjort opmærksom på præmis 42 og 44 i dommen i sag C-176/17, idet den har fremhævet, at selv om en national ret er forpligtet til ex officio at undersøge, om et aftalevilkår, der er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/113, er urimeligt, og derved skal kompensere for den ubalance, der er mellem forbrugeren og sælgeren eller leverandøren, er dette kun tilfældet, hvis den nationale ret har rådighed over de nødvendige retlige og faktiske oplysninger, der er nødvendige for udførelsen af den opgave. En sådan effektiv beskyttelse af de rettigheder, som dette direktiv tillægger forbrugerne, kan nemlig alene sikres på betingelse af, at den nationale processuelle ordning inden for rammerne af betalingspåkravsproceduren eller fuldbyrdelsesproceduren for betalingspåkravet muliggør en ex officio-kontrol af den potentielt urimelige karakter af de vilkår, der er indeholdt i den pågældende kontrakt.
- 19 Dette taler for, at den nationale ret også i udeblivelsessituationer skal undersøge den potentielt urimelige karakter af vilkår i aftaler.
- 20 Som Domstolen fastslog i præmis 55 i dommen i sag C-176/17, skal hvert enkelt tilfælde, hvor der opstår spørgsmål, hvorvidt en national processuel bestemmelse berører retten til effektive retsmidler, imidlertid bedømmes under hensyn til, hvilken stilling bestemmelsen indtager i den samlede procedure, herunder dens forløb og dens særlige kendetegn, for de forskellige nationale retsinstanser.
- 21 Det bør i denne sammenhæng bemærkes, at udeblivelsessager i væsentlig grad adskiller sig fra betalingspåkravsprocedurer.
- 22 For det første kan sagsøgte i betalingspåkravsprocedurer ikke give udtryk for sit synspunkt, før betalingspåkravet udstedes og forkyndes, mens sagsøgte har mulighed for at gøre dette i udeblivelsessager.
- 23 For det andet skal sagsøgte betale tre fjerdedele af sagsomkostningerne, hvis denne indgiver indsigelse mod et betalingspåbud, og sagsøgeren bærer en fjerdedel af omkostningerne ved udstedelsen af påbuddet. Derimod bærer sagsøgeren i udeblivelsessager de fulde omkostninger ved stævningen, mens sagsøgte betaler halvdelen af omkostningerne ved stævningen fra tidspunktet for indsigelsen (og hvis sagsøgte ikke havde været inaktiv, ville vedkommende ikke betale nogen udgifter før sagens afslutning).
- 24 For det tredje er betingelserne for at indgive en indsigelse mod en udeblivelsesdom mindre strenge end for indsigelser mod et betalingspåkrav, og endvidere ville der ikke være noget behov for indsigelse, hvis sagsøgte havde været aktiv.

- 25 For det fjerde er et betalingspåkrav, der udstedes i henhold til en betalingspåkravsprocedure, et sikkerhedsdokument, som kan fuldbyrdes uden fuldbyrdelsespåtegning (k.p.c.'s artikel 492, stk. 1), mens en udeblivelsesdom, selv om den umiddelbart kan fuldbyrdes, skal have en fuldbyrdelsespåtegning for at være eksigibel.
- 26 Derudover, og muligvis mere væsentligt, har Domstolen gentagne gange i sin praksis [dom af 1. oktober 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, præmis 62), af 10. september 2014, Kušionova, (C-34/13, EU:C:2014:2189, præmis 56), og af 6. oktober 2009, Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, præmis 47)], således som generaladvokaten med rette nævnte i sit forslag til afgørelse i sag C-176/17, præmis 73) fastslået, at selv om direktivet om kontraktvilkår ganske vist kræver, at den nationale retsinstans, som skal afgøre tvister mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, iværksætter positive foranstaltninger, der er uafhængige af kontraktparterne, kan respekten for effektivitetsprincippet imidlertid ikke strækkes så vidt, at der skal kompenseres for den pågældende forbrugers fuldstændige passivitet.